

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava
Gorica - Riva Piazzetta 12
Gorica - Posameznikalev. L. 1
Narodna Mesečna L. 6
Za izdajatelja: Mesečna L. 100
Post. štev. 100. 11. 1949

Leto III. - Štev. 1

Gorica - Trst, 7. januarja 1949

Izhaja vsak petek

Politika sovraštva

Nismo se začudili, ko nas je pred časom napadel »Lavoratore« z očitkom, da smo v zvezah z Babičevci. Izmišljotine spadajo tjak v vsakdanje komunistično orožje. Za njih velja dvakrat znano Muchavellijsvo načelo, da namen posvečuje sredstva. V tem njihovem prepričanju jih nihče ne bo izpremenil. Zato smo molčali.

Nekoliko bolj presenetljivo pa je bilo, ko se nas je kmalu zatem s podobnimi trditvami dotaknil »Giornale di Trieste«, ki želi veljati v gotovi meri kot resen informativen list. Toda stvar je s tem še vedno ostala na papirski krajevni politične borbe, kjer smo itak navajeni, da se italijanski prenapetosti poslužujejo vsega, samo da bi čim bolj oblatili svojega namišljenega glavnega nasprotnika. Namišljenega pravimo radi tega, ker pri tem svojem besu navadno pozabljajo celo na komunistično in na one vrednote, ki bi jih morali vsi protikomunistično usmerjeni pokreti skupno in solidarno braniti. Če se tega ne bomo zavedli, potem je brez haska kakršno koli razpravljanje o evropski solidarnosti. Posebnost, ako prihaja tako razpravljanje iz ust ljudi, ki niti drobnih lokalnih problemov ne znajo in niso zmožni presojati z nekega širšega stališča. Tudi v tem primeru smo torej razumeli njihovo kratkovidnost in ker nam je bilo znano njihovo pogled zastirajoče sovraštvo, smo še vedno molčali.

Toda prvo nedeljo tega meseca je zadeva prekorčila krajevni okvir in italijanska agencija »ASTRA«, iz katere je posnel notico tudi tukajšnji glavni italijanski list »Giornale di Trieste«, je z uvrstitvijo teh izmišljotin v svojo redna poročila poskrbela, da jih po možnosti raztrosi tudi po ostali Italiji in po svetu sploh. Rdeča nit, ki medsebojno veže vse te primere, je s tem postala vsakomur vidna, politični namen akcije, ki jo v dokaj čudnem slogu vodijo napram demokratično usmerjenim tržaškim Slovincem glavne italijanske stranke, od italokomunistov pa do demokristijanov, je s tem postal prozoren. Smatramo, da tu ne more biti več govora o navičnosti ali neobveščenosti. Na tej osnovi se lahko grade samo za silo prirojena opravičila, ne pa trezna presoja. Za vsem tem je točno preračunana, samo sovraštva in nobene pozitivne vrednote vredna akcija, ki je sklenila, da ne izbira sredstev, pa čeprav bi se morala pri tem vezati s samim vragom. Žalostno je, da je v tej igri prevzela določeno vlogo tudi poročevalska agencija »ASTRA«, ki daje s svojim sodelovanjem slutiti, da v stvar niso več vpleteni samo kratkovidni lokalni faktorji, temveč da s tem demokratični in pravični stvari škodljivim delovanjem soglašajo tudi mnogo odgovornejše glave. Zato sedaj ne moremo več molčati, temveč bomo spregovorili, da svojim ljudem in svetu razkrinkamo vso podlost in neodgovornost teh napadov. Da dokazemo namene in čustva tistih, ki tako radevolje posnemajo in objavljajo vse, čimer nam lahko škodujejo, a so do danes in bodo tudi v bodoče z

Bratom pravoslavne veroizpovedi želita uredništvo in uprava »Demokracije« vesel božič. Kristus se rodi!

V TRETJE LETO

Naš list stopa v tretje leto svojega življenja. Ali je list »Demokracija« izpolnil naloge, ki smo mu jih ob nastanku zadali?

Pomislimo samo na prilike, ki so pred tremi leti vladale med nami in miselnim obračun bo izpadel pozitivno za list.

Malo nas je bilo pred tremi leti, ki bi verovali v zmago demokratičnih načel na Svobodnem tržaškem ozemlju. Pogumno smo stali ob strani našemu listu in odkrito povedali naši slovenski javnosti, da stojimo pred težko izbiro. Pravilno smo morali obrati pot na podzemno razpotje, ki se nam je razodevalo v svet: levo je vodila pot skozi potujočalne vrhove namišljenega internacionalnega vzdusja; desno se je razvijala pot narodne poglednosti in duhovne pomiritve.

Naš narod je pod vplivom brezvestnih voditeljev ob tem razpotju večkrat zašel. Težko je naš narod dohajal po strninih vrhovih internacionalnega Olimpa svoje božanske preroke: sapa mu je jela primanjkovati in začel se je vračati na izhodiščne položaje, od koder se je z zamudno sicer in upehu, a vendarle s spregledanjem obogaten in navdušen spravil na pot, ki smo mu jo mi s svojim listom vedno pravilno kazali: naš narod se je začel vračati k svojim starim življenjskim tradicijam, od katerih se je oddaljil le za trenutek pod vplivom raznih tujevilnih hlapcev, ki jim je naša narodna poduhovljena sloga največja ovira pri prodajanju naše kože in najboljšestneji trn v peti.

Visoko je naš list dvignil zastavo »Demokracije«.

S svarišnimi besedami smo odkrito spregovorili našemu zapeljavanemu narodu. S poslušnimi nameni smo pokazali vse zmote, ki so jih med nami zagrešili tudi naši veliki zapadni prijatelji.

Trst je trda šola za demokracijo. Vsaka napaka ima velike posledice za razvoj demokratičnega življenja pri nas Slovincih, pri demokratičnih Italijanih Svobodnega tržaškega ozemlja in pri vseh ostalih Slovincih, Jugoslovanih onstran železne zaveze, ki gledajo na Trst kot na edini košček svobodnega slovenskega ozemlja, kjer je možno svobodno spregovoriti v duhu prave demokracije. Ne razočarajmo jih! Saj ne gre samo za Trst in za nas okoli Slovenske demokratske zveze...

Svoje politično poslanstvo je torej naš list dostojno izvršil: brez velikega hrupa,

molkom prehajali preko naših zaslug.

Za obrambo naše poštenosti in načelnosti niso potrebne besede. Dokazali jo bodo dogodki. Pač pa zahteva strup, ki ga na nas zlivajo naši nasprotniki, da jim v vsej jarkosti pokažemo njihov lastni pravi obraz.

skromno, vztrajno in dosledno!

Prišel je čas splošnega prerajanja našega naroda, politično iztreženega in narodno trdo preizkušene. V teh zadnjih treh letih. Naš narod, ki je vendarle spoznal, da gospodarski prizadevanji niso njegovi pravi prijatelji, se mora strniti okoli našega lista, ne zaradi nas, ki smo nevedno izvrševali narodnega poslanstva in naši želji, temveč zaradi plene-nitih načel demokracije in svobode, ki jih na naši

zemlji izpovedujemo.

Naš narod, ki je zaupa-njem v svojo močnost iz-zvijal v mesto in na dož-nal se zbira v idurnem in gospodarskem izraevanju nase skrajnosti s kulturni-mi gospodarskimi prizade-vanji, da si postavi v novi narodni pobudi naravno se-jateljstvo.

Pri tem delu bo stala tudi v bodoče »Demokracija«, naš narodni zvesto oblika.

IZJAVA

Z ozirom na vest, ki jo je prinesel »Giornale di Trieste« 2. januarja t. l. na podlagi informacije agencije »ASTRA«, o skupnem nastopu Slov. demokratske zveze s Titovimi komunisti pri prihodnjih volitvah, izjavljamo: da je ta vest brez vsake podlage in neresnična, kakor tudi ni res, da bi bili imeli kadar koli zastopniki SDZ kakše stike z zastopniki Titove komunistične grupe. Samo kdor nima pojma o našem programu in o našem delovanju, more širiti take fantastične vesti.

Slov. demokratska zveza za STO

Tito pred odločitvijo

(Dva govora, njuno ozadje in pomen)

27. decembra lani in pa ob začetku novega leta 1949 je Tito imel dva govora, ki ju svetovna javnost razlaga kot njegov končni obračun s Sovjeti. Poleg tega vidi v teh Titovih izjavah napoved, da je jugoslovanski diktator tik pred tem, da se gospodarsko in politično obrne na Zahod.

27. decembra je Tito pred svojim parlamentom v proračunski razpravi na vsa usta povedal nekaj resnic, ob katerih je ves zahodni svet osupnil.

Hudo leto 1948...

Najprej je razodel, da je leto 1948 bilo za njegovo državo še dosti hujše, kakor pa so pričakovali. Težave so bile notranje in zunanje. Zakrivile so jih »nekateri zavezniške in prijateljske« države — to je, Sovjetska zveza in njene podložnice.

Te »prijateljske« države so napele vse sile, da bi Jugoslaviji preprečile izvedbo petletke. Ovine, ki so jih pri tem delale Titu, so bile najprej v propagandni gonji, izmišljotinah in klevetah. Zadnje mesece pa so se spremenile v pravo gospodarsko in politično vojno.

Ta »onemogli bes« proti Titu in njegovi Jugoslaviji se ne poraja toliko zaradi tega, ker bi se bili jugoslovanski komunisti pregrešili s kakim idejnim krivoverstvom.

Titov greh

Tito je povedal, da je edini njegov greh bil v tem, ker ni maral več biti Sovjetom in njihovim podložnikom samo dobavitelj živeža in surovin;

ker se je hotel industrijsko osamosvojiti, da ne bi Jugoslavija več morala za drag denar kupovati madžarskih, čeških, sovjetskih in drugih izdelkov; ker ni pustil, da bi Jugoslovani še naprej samo garali za Sovjete, ti bi jih pa pitili z nekulturnimi in zaostalimi Balkanci.

Da bi omenjene »prijateljske« države s Sovjetsko zvezo na čelu zavirale gospodarsko osamosvojitev in dvig Titove Jugoslavije, so začele kršiti vse gospodarske pogodbe in sporazume.

Izdaja v ljudskih demokracijah

Od Jugoslavije so sicer jemale živež, železo, premog in druge surovine, same pa ji niso pošiljale ne strojev, ne orodja, ne drugih potrebščin, ki bi jih po pogodbah morale.

Titovci so načrte za petletko, s katero današnji režim v Jugoslaviji stoji in pade, sestavljali v prepričanju, da bodo potrebne stroje za industrializacijo dobili iz Sovjetske zveze, zlasti pa iz Češkoslovaške in Madžarske. Ti sta pa jih na pritisk Kominforma, to je na sovjetsko zahtevo, v najbolj usodnem letu pustili na cedilu.

Samo za dober dan

Zaradi tega so morali storiti vse, da bi potrebne stvari dobili od kapitalističnih držav.

Tam morajo vse blago plačevati ne s propagando, marveč z dobrim tujim denarjem. Tega je pa mogoče dobiti samo z izvozom živeža, lesa, rudnin...

Za zagotovitev izvoza so

morali naložiti nova bremena lastnemu prebivalstvu. Ta bremena bodo v bodoče še hujša, kajti v letu 1948 je postalo jasno, da ne sme Jugoslavija pri svoji gospodarski obnovi računati na nič drugega kakor na svoje lastne vire in sile, pa ne tisto, kar bo dobila od kapitalističnih držav.

Sprito tega, kar se je zgodilo lani, je jasno, da na kakšno koli pomoč od Sovjetske zveze ali drugih, nekdanjih »prijateljskih« držav, ne smemo več računati.

Ker vlada v državi sami veliko pomikanje in ker komunisti se zdaj ne morejo zagastiti več potrebam domače hrane, ne bo mogoče v kapitalistične dežele izvažati več nobenega živeža, marveč samo rudnine. Zato bodo glavno breme v novem obdobju petletke nosili rudarji.

Pomen in namen govora

V tem prvem govoru je Tito povedal torej vzroke, ki so ga prignali, da se je moral obrniti po gospodarsko pomoč na Zahod. Tudi krivdo za ta svoj korak je zvrnil zgolj na Sovjetsko zvezo in na »slujsko demokracijo«.

Poleg tega so vsi njegovi napadi veliki izključno bivšim »prijateljskim« državam; kar pomeni, da so vse te države

se to pot že ni niti enkrat več dotaknil. Tudi ni njegov govor vseboval nobenega običajnega partijskega propagandnega dlakocepstva kakor sicer.

In neke na koncu je že Tito tudi namignil, da on ne bo odgovoren za tisto, kar se utedne zaradi sovražnega ravnanja »prijateljskih« držav še zgoditi, »ki sovražijo socializem in ki hočejo ohraniti stari red«.

Tik pred tem govorom je Jugoslavija sklenila obsežno trgovsko pogodbo z Veliko Britanijo. V njej je ugodila vsem angleškim zahtevam po odškodnini za zaplenjeno imovino britanskih državljani in priznala Angležem tudi druge gospodarske in plačilne ugodnosti.

Opravičilo in opozorilo

Ta govor je bil Titovo opravičilo za sedanje ravnanje ter za morebitne bodoče, še daljnosežnejše odločitve. Hkratu pa je njegovo poslednje opozorilo Sovjetom, da bo njihova nepopustljivost kriva, če bo moral v svojem približevanju na Zahod iti še dalje.

Prav tedaj so namreč v Moskvi še vedno notekala pogajanja za obnovev trgovske pogodbe med Sovjeti in Jugoslavijo. Marsikdo — Tito sam najbrž ne — je morda še vedno upal, da se bo skozi ta ozka vrata vsaj v neki obliki obnovila stara ljubezen med Beogradom in Moskvo.

Udarec iz Moskve

Toda vsa ta pričakovanja je razbilo prav na Silvestrovo kratko uradno poročilo iz Moskve, ki je povedalo tole: »Neprijateljska politika, ki jo vlada maršala Tita vodi do Sovjetske zveze, ustvarja položaj, v katerem ni več mogoče gospodarskega sodelo-

Od srede do srede

30. DECEMBRA: Madžarski

komunistični tisk objavlja vlado »dokaz« p-proizvajnem delovanju kardinala, primosa Midszenya. — Ameriški ambasador minister Forrester zahteva, ne Zdržene države takoj začne pošiljati Zahodni Evropi vojaško pomoč in orožje. — Grška vlada je za boj proti komunističnim upornikom sklenila oborožiti tudi podezelsko prebivalstvo. — Začetek novih gospodarskih pogajanj med Italijo in Titovo Jugoslavijo v Rimu. — Predsednik jugoslovanske Komisije za petletni načrt Kirić priznava, da v razdobju petletke niso izpolnili. — Nemci splošno obsojajo sporazum zahodnih držav glede Porurja, če da krši neodvisnost bodoče demokracije Nemčije. — Glavni Titov državni izotlec je govoril, da so se lani zelo pomnožili zločini proti podzvetljeni imovini kolhozom in podobnim.

31. DECEMBRA: Odpor bolj

garskih kmetov proti roparski gospodarski politiki rdece vlade je tolikšen, da so oblasti morale dovoliti prosti prodajo živeža po poljubnih cenah, brez ko kmet odda državi določeno količino pridelkov. — Predsednik Truman prekljuje svojo nedavno izjavo, da bi nekateri sovjetski prvaki želeli mir in sodelovanje z Združenimi državami. — Novi egiptovski ministri pred-sednik Abd el Hadi je izdal stroge ukrepe za zatiranje jugoslovanskega tiska. — Trdnj

jordanski kralj Abdullah sporoča izraelski vladi, da bi rad začel z njo prava mirovna pogajanja. — Sovjetski radio trdi, da je rdeča vojska zapustila severno Koro-ro, kjer so Sovjeti oblast izročili 300.000 možem domače komunistične policije. — Zavezniški poveljniki v Berlinu obetajo prebivalstvu še boljše prekrbo v novem letu. — Voditelj nacionalne Kitajske maršal Čang Kaj-sek, je izdal precej nejasno no-voletno poslanico, ki jo je moči razumeti tako, da bi bil voljan odstopiti, če bi komunisti hoteli skleniti mir pod pogoji, ki bi jih postavil on.

1. JANUARJA 1949: Dvajset

ameriških vojnih ladij je odplulo v Sredozemsko morje. — Poljska vlada je silno poostila kazni za tiste, ki bi hoteli zbežati iz sedenjenega poljskega »raja«. — Grčija bje danes križarsko vojno proti komunizmu, zaradi tega bo uživala vso gmojno in duhovno pomoč Amerike, je obljubil veleposlanik Harriman v Atenah. — Holandci sporočajo, da so na Silvestrovo končali boje proti Indonezijcem na Javi. — Predsednik največje ameriške delavske organizacije AFL je izjavil, da so Zdržene države pretekle leto pokazale vsemu svetu, kakšen napredek in splošno blagostanje je moči doseči v demokratični svobodi. — Avstrijske oblasti so ugovorile, da imajo Sovjeti v Avstriji najmanj 1600 dobro plačanih vojunov. — Kitajski ministri pred-sednik Sun Fo va bi komuniste, naj privolijo v sklenitev pametnega mira.

2. JANUARJA: Angleški zu-

nanji minister Bevin je obvestil ameriško vlado, da bi Anglija utegnla začeti vojno proti Izraelu, če bodo Judje še naprej vdirali na egiptovsko ozemlje. — Indijska vlada je povabila vse azijske države na posvet o tem, kako bi rešili indonezijsko vprašanje. — Zdržene države so priznale vlado južne Koreje kot edino zakonito vlado na vsem

Od srede

do srede

polotoku. — Industrijska izdelava v zahodni Nemčiji je leta 1948 zrasla za polovico v primeri s 1947. — V Sofiji so ustanovili tako imenovano »Ljudsko fronto Jugoslovanov in Bolgarov« — za boj proti Titu. — Kitajski komunisti napovedujejo ustanovitev »ljudskodemokratske republike« še letos.

3. JANUARJA: Članice Maršalovega načrta zahtevajo od Amerike za leto 4 milijarde 637 milijonov dolarjev pomoči. — Ameriški demokratični senator Wagner zahteva, naj zunanji politični odbor v senatu takoj začne preiskavo o aretaciji madžarskega primasa in o obsodbi zagreškega nadškofa dr. Stepinca. — Vatikan je zaradi Midszen-tyjeve aretacije zavrnil prošnjo madžarske vlade, naj bi se začela pogajanja za sporazum med državo in Cerkvijo. — Začetek prvega zasedanja nove ameriške zbornice v Washingtonu. — Maršal Čangkašek trdi, da v novoletni poslanci ni ponudil komunistom miru ter jim napoveduje boj do končne zmage. — Albanski tisk dolži Tita, da je on kriv za poloma albanske petletke. — Zahtevne sile zahtevajo od Sovjetov pojasnila, koliko nemških ujetnikov je še v Sovjetski zvezi in kakaj.

4. JANUARJA: Sveta stolica odločno odklanja ponudbo madžarske komunistične vlade za pogajanja o ureditvi razmerja med Cerkvijo in državo. — Italijanska vlada je Tita izročila tri manjše vojne ladje po določilih mirovne pogodbe. — Sovjeti se boje, da bodo Združene države poleg atlantske ustanovile tudi sredozemsko obrambno zvezo. — Nekateri sovjetski prvaki bi radi vodili prijaznejšo politiko do Združenih držav, kakor pa je sedanja, trdi ameriški poslanik v Moskvi, Bedell Smith. — Sovjeti so na svojem področju v Nemčiji spet začeli na veliko zapirati protikomunistično usmerjene vidnejše ljudi. — Demokratični senator Rooney zahteva, naj ameriška vlada predloži zadevo o aretaciji madžarskega primasa in obsodbo zagreškega nadškofa dr. Stepinca Združenim narodom.

5. JANUARJA: Ameriški obrambni minister Forrestal je predložil zbornici nov zakon za zavarovanje vojaških tajnosti. — Združene države znova zahtevajo od Sovjetov, naj jim vrnejo vojne ladje, ki jih je Amerika med vojno posodila Sovjetski zvezi. — Holanci so ustavili sovražnosti tudi na Sumatri. — Zastopniki ameriških delavskih in bojevnih organizacij so ustanovili poseben odbor za osvoboditev kardinala Midszen-tyja. — Ameriško zunanje ministrstvo resno opozarja izraelsko vlado na posledice, ki bi lahko nastale, če bi židovska vojska še naprej vdirla čez egiptovsko mejo.

Tito pred odločitvijo

(Nadaljevanje s prve strani)

vanja med obema državama ohraniti na dosedanji široki podlagi. Zaradi tega smo sklenili, da znižamo obseg medsebojne trgovinske izmenjave v letu 1949 na osmino prometa iz leta 1948.

Osmina, to je toliko kakor nič. Se ta osmina je zaradi lepšega, zaradi propagande, da ne bi bilo ogorčenje do Sovjetov med jugoslovanskimi komunisti še večje, kakor pa je že.

Ta beseda je bila dovolj jasna...

Titov odgovor

Še isti večer popolnoma je po radiu spet spregovoril Tito in povedal:

V ljudski skupščini smo morali zadnjič našim delov-

POLITIČNI OBZORNIK

Španski npl v letu 1949

Španski zunanji minister Artajo je v razgovoru z dopisnikom dnevnika »ABC« napovedal, da bo organizacija Združenih narodov na zasedanju, ki bo letos meseca aprila, zavzela do Španije bolj naklonjeno stališče.

Bivši španski zunanji minister Serrano Sunner, svak generala Franca, pa je zatrdil, da bodo Španci v letu 1949 prejeli znatno pomoč od držav, za katere je protikomunistična Španija danes prava tolažba.

Tito se oborožuje

Obe Titovi zbornici, zvezni parlament in tako imenovani »dom narodov«, sta soglasno sprejeli novi državni preračun, ki pomeni hudo obremenitev jugoslovanskih narodov.

Preračun za prihodnje leto je za celih 37 milijard dinarjev večji od lanskega in znaša 161 milijard 952 milijonov dinarjev (nad tisoč šeststo milijard lir).

Zastopniki vlade so med preračunsko razpravo odkrito povedali, da bodo vse nove milijarde šle za oboroževanje, ne v kake druge, koristnejše namene.

Molitev za sveto leto

Sveti oče Pij XII je sestavil uradno molitev za bližnje sveto leto 1950. Glavni del molitve prosi, naj Bog da mir našim dnem, mir dušam, mir rodbinam, mir domovini in mir med narodi. Mavrica pomirjenja in sprave naj pokrije ves svet.

Dalje prosi papež v molitvi zdravja za človeški rod, vere za mladino, blagor rodbinam, materam uvidenost pri vzgoji, sirotam ljubeče varstvo, beguncem in jetnikom domovino...

V novo bodočnost

Veleposlanik uprave za gospodarsko sodelovanje, Averell Harriman, je dal iz Aten novoletno poslanico evropskim narodom.

»Pred letom dni« — pravi poslanica — »je vladala med zahodno-evropskimi narodi negotovost, zmešnjava in strah. Od pričetka izvajanja načrta za evropsko obnovo se razvija sodelovanje, kar je rodilo novo zaupanje.

nim državljanom odkrito spregovoriti o vseh težavah in ovirah, pa naj nam je bilo še tako težko. To smo morali storiti, da bi bile lažje razumljive mnoge stvari v lanskem letu 1948 in v bodočem letu 1949.

Vemo, da bo mnoge ljudi vse to presenetilo. Toda dejanja našega delovnega ljudstva govori glasneje kakor pa razne radijske postaje, ki nas danes tako kričavo napadajo.

Naši narodi prenašajo mirno nezasišane žalitve. Težko nam je ... a tudi danes ne omahujemo.

Tisti, ki upajo, da nas bodo s klevetami in lažmi prisilili, da bi priznali, da resnica ni resnica, naj vedo, da to ni prav.

Oni, ki se danes poslužujejo proti nam takšnih nepoštenih sredstev, bodo morali nekoč s tem prenehati, ker bi sicer to utegnili imeti usodno posledico za vse napredno gibanje na svetu...

Sklep in napoved

Titova beseda ni bila nič manj jasna kakor ona iz Moskve. Govoriti o tem, da bo treba v letu 1949 marsikaj

Prepričan sem — je dejal Harriman — da bodo članice načrta za evropsko obnovo dosegle v letu 1949 nadaljnje uspehe v delu za naš skupni cilj, ki je: obnova zahodne Evrope in vzdrževanje miru.

Ameriški narod podpira vaše skupne napore v usodnem letu, ki prihaja.

Politični cilji evropske obnove

Ameriški upravnik za gospodarsko sodelovanje, Paul Hoffman, je v govoru pred »Ameriškim združenjem za politične vede« dejal, da je ameriška pomoč evropskemu obnovitvenemu programu »uradni izraz nove zunanje gospodarske politike Združenih držav«.

Ta politika priznava povezanost ameriškega gospodarstva z gospodarstvom zahodne Evrope. Politična zamisel, na kateri stoji program, je ta, da bo združena in stalna Evropa sama po sebi predstavljala zapreko sovjetski napadalnosti in komunistični infiltraciji ter tako ustvarila bistveno oporo svetovnemu miru.

Umetne zvezde — zadnje orožje

Ameriški obrambni minister Forrestal je častnikarjem govoril o fantastičnem načrtu, s katerim se bavi vojaški strokovnjaki ameriških oboroženih sil.

Po tem načrtu bodo v vse mirje okoli sveta spuščali tako imenovane »zemeljske satelite«. To bodo posebne rakete, ki jih bodo izstrelili tako daleč v svetovni prostor, da jih zemlja ne bo več privlačila nase, marveč bodo krožile okoli nje kakor nekatere manjše zvezde.

Te rakete bodo vodili z zemlje po radiu. V določnem trenutku jih bodo sprožili, da bodo padle na tisti predel sveta, kamor bo po sodbi vojaškega poveljstva potrebno; seveda s primeranim tovorom uničevalnega orožja.

Kardeljeve izjave

Po znanih Titovih izjavah, v katerih je obtožil sov. Rusijo in njene satelite, da izvajajo gospodarski blok proti Jugoslaviji, je v torek 28. dec. zvečer govoril tudi podpredsednik zvezne vlade in zunanji minister Edvard Kardelj.

razumeti, čeprav bo težko, in napovedovati usodne posledice za vse napredno gibanje, to more imeti samo en smisel.

Ni čuda, da je namestnik ameriškega zunanjega ministra Lovett pri enem zadnjih razgovorov s častnikarji povedal, da Tito sicer še ni uradno zaprosil za povečanje trgovinske izmenjave z Združenimi državami, da pa ameriško zunanje ministrstvo kar se da budno spremlja razvoj dogodkov v Jugoslaviji...

Niso zdaj važna vsa različna ugibanja svetovnega tiska ob teh Titovih govorih. Važno je dejstvo, da je Tito ne le spoznal, marveč tudi priznal, da najzaj ni poti.

In nihče drugi kakor on se tako dobro ne zaveda, kako je težavna odločitev za preskok na drugo stran. Kajti ta odločitev bo prej ali slej — in naj bo vmesni razvoj tak ali tak — neizprosno prinesla konec totalitarnemu rdečemu nasilju nad jugoslovanskimi narodi.

V tem je za nas vse pomen pravih Titovih zadnjih govorov in odločitev, pred katero mož zdaj stoji.

— trd,

delj. Kardelj je napovedal pogajanja z Italijo za sklenitev širšega trgovinskega sporazuma, pogajanja, ki so se v resnici tudi pričela v Rimu v četrtek 30. dec.

V svojem govoru je Kardelj tudi poudaril odločno zahtevo Jugoslavije, da se mirovna pogodba spoštuje in takoj imenuje guverner za Svob. tržaško ozemlje. Dejal je nadalje, da je dala Jugoslavija italijanski manjšini v Istri ugodnosti, katere bi morala dati tudi Italija njeni slovenski manjšini.

Ker je ministrski predsednik De Gasperi izjavil na Tridentin-

skem, da predstavlja avtonomija, ki jo je Italija dala Nemcem v Poadižju vzor avtonomije, ki bi se lahko uvedla tudi za Slovence v Italiji in Italijane v Jugoslaviji, in ker na drugi strani vemo iz verodostojnega vira, da je italijanska vlada dala zunanjemu ministru grofu Sforzi nalogo za to: zadevne razgovore z Jugoslavijo, upamo in sklepamo, da bo do neke rešitve prišlo. Pri tej priliki poudarjamo in ponavljamo svoje stališče, da želimo, da se obe vladni sporazumeta za popolno enakopravnost obeh manjšin.

MIR IN MEDNARODNO SODELOVANJE

Dva temelja bodoče ameriške zunanje politike

V sredo 5. januarja je predsednik Združenih držav, Truman, govoril obema zbornicama o današnjem položaju Amerike in o njeni bodoči politiki.

Med drugim je povedal naslednje:

Stanje v Združenih državah je danes dobro. Še nikoli niso v Ameriki bile možnosti za doseg srečnega in zadovoljivega življenja tolikšne, kakor so zdaj.

Ameriški družabni red nudi vsakomur priliko, da pride do vseh dobrin in ugodnosti življenja. Amerikanci ta red branijo in izboljšujejo.

Amerika je zavrgla nauk, da mora biti bogatstvo nagradeno v rokah nekaj izbrancev. Zaradi tega temelji tudi ameriško gospodarstvo na demokraciji, ki zagotavlja blaginjo vsem.

Ameriško ljudstvo prednjači vsem narodom sveta v prizadevanjih za mir. Mir je temelj ameriške zunanje politike. Drugo poglavito njeno načelo pa je mednarodno sodelovanje.

Zaradi tega in pa, ker je ameriška zunanja politika izraz demokratičnih načel, stori Združene države vse, da bi podprle svobodne narode po svetu in ojačile demokratične sile, če jim grozi napad.

Temu namenu služi ameriška gospodarska politika v svetu. Združene države podpirajo ostali svet, ker vedo, da je blagostanje najboljši poroštvo za mir.

Mednarodnemu sodelovanju so Združene države posvetile vse svoje sile ter zastavile zanj tudi vso svojo čast.

Toda dokler ne bo na svetu varnost povsem zagotovljena, mora Amerika imeti močno vojsko, da bo izgubil pogum vsakdo, ki bi jo mislil napasti. Zaradi tega bodo izboljšali zakonodajo za zagotovitev varnosti in uvedli obvezno in splošno vojaško vežbanje.

Truman se je tudi odločno zavzel za pripustitev novih beguncev iz Evrope v Združene države. Tem je treba odpreti vrata, ne da bi delali kakršne koli krivične razlike ali omejitve. Vzdrževati stara določila o tem, da se sme iz te ali one države priseliti v Ameriko na leto le toliko in toliko ljudi, bi bilo krivično.

V Evropi skušajo Združene države z načrtom za gospodarsko obnovo, s politiko dobrega sosedstva in z nastopi pri Združenih narodih odpraviti ozke nacionalistične pregrade, ki hromijo gospodarski in socialni napredek evropskih narodov.

Če bo Amerika svojo sedanjo politiko odločno nadaljevala, bodo morale v mednarodno sodelovanje privoliti tudi tiste države, ki mu zdaj nasprotujejo.

»Pred nami,« je končal Truman, »je doba, ki bi lahko bila čas velikega napredka, a bi se tudi utegnila prevreči v dobo strašnih nesreč za nas in za vse človeštvo.«

Timeo Danaos et dona ferentes

»Bojim se Grkov tudi kadar prinašajo darove.« Članek s temi besedami iz besednice je prinesla »Edinost«, ko so po prvi svetovni vojni Italijani zasedli Julijsko krajino in Slovenecem in Hrvatom obljubljali vse mogoče pravice in svoboščine. »Edinost« je dobro vedela, da sliči italijanski konj grškemu pod zidovi Troje in se ni varala, kajti ne samo Mussolinijeva, temveč že prej Giolittijeva politika je bila usmerjena vsa v zatiranje Slovanov in njihovo počasno iztrebljanje z njihove rodne grude. Fašizem je le pospešil brezobzirno raznarodovanje, medtem ko je šla Giolittijeva politika svojo pot bolj hinavsko. Cilj pa je bil isti.

Igra se ponavlja

»Voce libera« se nekako laskavo in v zadregi dotika Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini sedaj, ko se je Tito ločil od nestrpnih in integralnih komunistov, in se pojavljajo izglezi za sporazum z Ameriko in njenim blokom. Tudi trgovinski razgovori z Italijo so že v teku, istočasno pa je podal Kardelj jasno in nedvoumno izjavo, da se mora mirovna pogodba spoštovati, Svobodno tržaško ozemlje ohraniti in imenovati guvernerja.

Prav ta dejstva so skeleča rana, ki jo »Voce libera« težko prebota, ker vidi, da gredo vsi njeni

računi po vodi. In prav zaradi tega se hoče s staro igro nekoliko prilizati Slovincem in Hrvatom, katerim obljublja, da bodo uživali vse pravice in vse ugodnosti, ko pride Trst pod Italijo. V svoji številki od 4. t. m. zatrjuje: »Slovenski in Hrvaški manjšini na STO pravimo mi, da nihče ne misli rešiti njunih vprašanj s policijskimi ukrepi; demokracija in omika znajo sprožiti še druge sile in se ne bojijo in ne zanikujejo temeljnih človeških pravic narodom različnega jezika ali različne ideologije.«

Te lepe besede pa v praksi pomenijo: Slovincem že danes Italijani zanikajo pravico tudi do osnovnih šol v Trstu, kakor je pokazal primer v ulici sv. Frančiška in pa sklep italijanskega občinskega sveta iz Trsta, da ne bo nudil slovenskim šolam nobene prostora več; Slovincem dvojezičnih izkaznic ne priznajo, njihove udeležbe pri javni upravi tudi ne. Rabe slovenskega jezika na sodiščih in sploh v javnih uradih tudi ne!

Kako se godi pa tistim Slovincem, ki so zopet prišli pod Italijo? Beneškim Slovincem in onim v Kanalski dolini Italija še danes noče dati niti osnovnih slovenskih šol. Na Goriškem pa se italijanske oblasti upirajo odpreti slovensko šolo v Ločniku. Najlepši primer »policijskega ukre-

pa« se je odigral prav v Ločniku, kjer je šel v slovenske družine sam policijski poveljnik izpraševati starše, ali želijo dati svojim otrokom slovenski pouk. Ta je res »sila demokracije in omike«, draga naloga »Voce libera!« Kaj takega se zna zgoditi samo v italijanski demokraciji!

Poleg tega pa se dogajajo na Goriškem stvari, ki jih ni moči niti razumeti, če bi jih človek ne doživel, ker so v tako kričočem nasprotju z demokracijo in priznanjem človeških pravic. Naj navedemo samo par primerov: odkrita izjava oblasti, da se Slovinci v goriško občino ne smejo naseljevati; zavračanje za leta in leta rešitve važnih zasebnih vlog; sistematično in zahrbtno, a skrito ocenjevanje s strani karabinerjev in kvesture vseh Slovencev kot filojugoslovanov in torej označevanje, da so sovražniki Italije, samo zato ker so Slovenci. Zaradi takega ocenjevanja in označevanja se sami pametni ugledni Italijani zgražajo in nam pripovedujejo marsikak kričoč primer.

Na limanice ne gremo!

Zaradi izkušenj iz časa pred fašizmom, pod fašizmom in zaradi sedanjih težkih razmer, ki vladajo v Italiji v pogledu slovenske manjšine, in na STO, po krivdi Italijanov, bodi jasno povedano listu »Voce libera«, da nismo Slovenci in Hrvaši prav nič voljni iti na limanice njenim sladkim obljubam, ki so za nas le trojanski konj. Kolikokrat je »Voce libera« že priznala Slovincem v Italiji »vse demokratične in človečanske pravice«, in koliko strupa in zaničevanja je brezobzirno izlila nanje, ko so ti naši bratje nastopili s svojimi zahtevami! Slovenci in Hrvaši se ne pasemo z lepimi besedami, gospodje, ki ne poznate reševanja drugače kot s »policijskimi ukrepi«...

Zahtevamo predvsem svobodo

»Slovani imajo omejeno poznanje drugih narodov — piše »Voce libera« — govorijo jezik nasilja, njihov razum je hudobija, ki pa je vedno boljša od neumnosti, dolžnosti, na kateri je čisto grešila italijanska diplomacija; oni sodijo druge po svojem kopitu«. Kdo govori jezik »nasilja« ali Slovani ali Italijani, najbolje kažejo vsi italijanski postopki do Slovencev in Hrvatov od leta 1918 pa do danes, in da je vse njihovo obnašanje samo zvita »hudobija« tudi. V sili ti obljube so mogoče, tudi zakon izdajajo, da te zapeljuje. Ko pa je nevarnost proč, preključijo zakon in te izročijo na milost in nemilost »policijskemu ukrepu«. To ni nič čudnega in tudi novega ne, saj ne manjka italijanskih časopisov, ki odkrito a zaman kritizirajo in kričijo proti takemu sistemu policijske uprave.

Mi pa smo narod, mi Slovenci in Hrvaši, narod, ki ima vse možnosti samostojnega in svobodnega življenja po našem »kopitu« in ne po načinu domišljave civiliziranosti od »Voce libera«, ki obstoja le na papirju. Naših pravic in našega splošnega narodnega, kulturnega, socialnega in gospodarskega življenja in razvoja ne moremo izročiti slepo in nepremišljeno v roke orožniškemu poveljniku. Naj si torej »Voce libera« ne dela nobenih utvar v želji, da bi nas zapeljala.

Za žrtve je odgovoren fašizem

V polemiki s Coceanijevimi »spomini« meče »Voce libera« vso krivdo na jugoslovanske partizane zaradi žrtv v Istri in trdi, da fašistično zatiranje Slovanov skozi dvajset let te njihove reakcije ne opravičuje. Na to odgovorjamo mi, da je padlo v Julijski krajini več slovenskih žrtv kot pa italijanskih, in da so Italijani pobijali prvi!

(Dalje na 3. strani)

CANKAR IN TRST

V okvir tridesetletnice Cankarjeve smrti spada tudi tridesetletnica njegovega zadnjega govora v Trstu. Bilo je spomladi, 20. aprila leta 1918, ko je naš veliki pisatelj, nedosežni mojster slovenske besede, že skoro na robu groba govoril v Trstu z odra Ljudskega doma.

Danes, ko skušajo nekateri ljudje podtakniti Cankarju vse mogoče revolucionarne ideje, ko hočejo mojstra slovenske besede protivoriti v dialektika markizma-leninizma, je ravno zaradi tega nujno potrebno, da vzamemo njegov govor v roke, ga prečtamo z vsem onim spoštovanjem, ki ga čutimo do velikega umetnika in premislimo besedo za besedo, stavček za stavkom, kot ga je bil on sam postavil. In danes nam govor ne bo zvenel v ušesih kot politično propagandni »lajage«, temveč kot svetel opomin naših narodnih dolžnosti in častipot v bodočnost za narodnim prepričanjem, na katerem mora blesteti geslo iz Cankarjevega govora:

„Zdaj pa je vrsta ena, je prapor en sam!“

Kakšni so bili notranji nagibi, ki so Cankarju narekovali njegov tržaški govor?

Tu je treba na kratko poseči v Cankarjev duhovni politični razvoj v teku prve svetovne vojne. Ako ne prej, je nedvomno vsaj v začetku te vojne Cankar, ta veliki virtuoz slovenskega jezika in njegov strastni ljubitelj, spoznal, da internacionalistična usmerjenost socialne demokracije ne more zadovoljiti slovenskih političnih in gospodarskih teženj.

Za žrtve komunizma pa Slovanci ne odgovarjajo kot narod! Pri tem ključno zopet v spomin hitu »Voce libera« dejstvo, da so italijanski patrioti pobili v samih osmih dneh po končani vojni in samo v severni Italiji 360.000 lastnih bratov. Ali smo tudi za te žrtve odgovorni mi Slovanci, ali fašizem ali pa italijanski patrioti?

Strah in bojazen

Titov preokret dela listu »Voce libera« velike skrbi: Jugosloviji utegnejo iti sedaj večje simpatije Amerike kot pa Italiji. In ladje bodo lahko pristajale tudi na Reki, prazne gotovo ne... Komunistov je v Italiji vedno veliko število, njih nevarnost v Jugoslaviji pa se za zunanji svet manjša. In tudi v Atlantski pakt bi utegnili priti brže jugoslovanski junaki kot pa s komunisti prebarvana kaka druga vojska. Bog ve, da ne! In ameriška pomoč utegne dobiti manjši obseg. To dela strah in bojazen listu »Voce libera«, ki vzdihuje: »O ti prokleti Tito, zakaj nisi ostal zvest internacionalistu Stalinu!«

To spoznanje pa Cankarju ni bilo neprijetno, ker je bil socialist, toda ne marxist. Nezadovoljstvo s socialno demokratsko stranko, ki je v narodnostnem gibanju med prvo svetovno vojno videla nevarnost za svoja internacionalistična stremeljenja in v strankarski spravi nevarnost za načela razrednega boja, je Cankarju narokovala tržaški govor, katerega je naslovil »Očiščenje in pomlajenje« in v katerem je poudaril vse pozitivno delo, ki se je izvršilo v teku vojne med slovenskimi strankami. Omenil je demokratsko preusmeritev Slovenske ljudske stranke, predvsem pa veliko delo takrat že pokojnega ustanovitelja Slovenske krščanske socialne stranke, dr. J. E. Kreka, očiščevalne tendence v napredni, kakor tudi socialni demokratski stranki sami. S tem je pokazal, da mu je narodna slova mnogo več, kot pa borba ene same stranke za nadoblast in s pohvalno kritiko vseh pomembnejših slovenskih strank povedal, da je demokrat v pravem pomenu besede in ne anarhist ali celo revolucionar.

Za Cankarja so bile očiščevalne tendence v slovenskih strankah posledica, ki so jo rodile vojne grozote in lakota in v zvezi s temi zavest napak iz preteklosti. Takole pravi:

»Vsak zase se je pričel zavdati zmot in zablod preteklosti, se je s skrbjo in strahom, toda hkrati z vero in upanjem zagledal v prihodnost, začel si meriti novo pot — sebi, otrokom in vnukom. To je očiščenje in pomlajenje.«

Toda takoj nato je tudi povedal, kakšne morajo biti smernice katere koli stranke, ki hoče res živeti in delati:

»Kakor posamezni človek, je stranka živo bitje, ne mrtev kamen. Raste in razvija se z narodom, iz katerega se je bila porodila; življenje naroda je njeno življenje, trpljenje naroda njeno trpljenje, moč naroda — njena moč. Ako se tega ne zaveda, ali noče zavedati, se sama izlušči iz naroda, je tukaj v domači hiši; in sodba ji je zapisana.«

Zatorej more biti katera koli stranka izključno le narodna in ne nadnarodna in mar ne pomenuje ravno gornje besede, danes po tridesetih letih najbolj avtoritativno obsodbo fratelančne politike raznih Cankarjevih lažnih častilcev? In pot odpadništva, v katero je vodila in še vodi del tržaških Slovencev, je Cankar v Trstu pokazal:

»Še dandanašnji se žalibog primeri — zlasti na Štajerskem in na Koroškem — da socialistično organiziran delavec, da, ker je socialist, mora biti tudi nemški tar...«

Kot velja po Cankarju to bistveno zlo internacionalizma v slovenskih slovenskih deželah v Cankarjevih dobi, tako velja v bistvu še dandanes tu pri nas v Trstu, in mu ponudila koruznih žgancev. »Vidiš Krjavelj, mu je rekla, »tote ti lahko dam, kajti pri nas živimo na koruzi.«

»Na koruzi?« je vprašal in senca greha je vstala pred njim. »Kaj je Malik vse božje služabnike preganjal, da ni nikogar, ki bi vam požegnal in blagoslovil zvezo in jo utrdil pred Bogom?«

»Nisi me razumel«, je smehljal je odvrnil. »Koruzi nam je edina hrana!« je prišla in sedla za mizo. Krjavelj pa se je lotil žganca in obžaloval, da ni mogel s to koruzno rečjo urezati hudiča, zakaj njegov sklep je bil trden. Razmišljal je in jedel, ko je nenadoma nekdo močno potkal na vagasta vrata. Nekdo je vstopil. Krjavlj je običal žganec v grlu in žlica mu je padla v skledo, kajti na vratih je stal pogubljeni angel, Satanov služabnik.

tujim. vplivom prav tako izpostavljenem, kot severne obrobne slovenske dežele. In zato je to Cankar naglasil v Trstu.

Ze gornji odstavek nam jasno kažejo, da Cankar ni prišel v Trst reševati zavoženega politiko kake stranke, temveč samo zato, da ojači misel narodne sloge tudi na tem izpostavljenem ozemlju. Evo, kaj pravi:

»Ker narod potrebuje v teh težkih časih vse svoje sile, kliče vse in vsakogar! Če kdaj, v teh časih je potreba, da si zvesto pogledamo iz obraza v obraz, da si sežemo v roke, se strnemo v eno vrsto. Strahopetec je, kdor zdaj trepeče, da bi se mu ob takem zblizanju morda ne odkrhnili ta ali ona mrvica njegovih strankarskih načel in njegovega svetovnega naziranja.«

Trideset let je poteklo, odkar je govoril Cankar te besede v Trstu. Trideset let je poteklo in marsikaj smo tačas doživeli. Videl smo, kako se je rušilo v prah vse, kar smo si s trudom in znojem postavili, kajti tujeva pest je bila trda in neumljena. In doživeli smo čas, ko je narod stopil v novo borbo, da si pripori svobodo in pošteno življenje. A spet so ga prevarali in na-

Dve sto let srbske pravoslavne občine v Trstu

Srbska pravoslavna cerkev v Trstu je letos slavila pomembno obletnico: 200 letnico ustanovitve cerkve sv. Spiridijona. Obletnica je pomembna tembolj, ker sovpada v dobo pričetka prepovedi tržaške trgovine.

Ko je leta 1719 Karel VI. izdal zakon o prosti lukii v Trstu in na Reki, je istočasno povabil vse narode, da se naselijo v novem mestu in jim dal posebne svobode. Tako so se poleg redkih Srbov in Grkov, ki so bili že prej v mestu, pričeli naseljevati novi, predvsem pomorci. Njihovo število je kmalu tako naraslo, da se je pojavila potreba po cerkveni organizaciji. Zato se je leta 1748 pod vodstvom svečenika Damaskina Omera iz Benetk sestel odbor petih Srbov in sedmih Grkov, ki so osnovali pravoslavno občino in zaprosili Marijo Terezijo, da jim odobri gradnjo cerkve. L. 1749 jim je cesarica to odobrila in takoj se je pričelo zbiranje potrebnega denarja. Zbrali so 4.500 forintov — za takratne čase nemala vsota, ki je odgovarjala vrednosti večje dvonastropne hiše — in znova zaprosili za zemljišče. 14. 7. 1751 jim je M. Terezija odobrila prostor na nekdanjih solinah in prostor za pokopališče. Gradnja se je pričela takoj, toda, ker je zmanjkalo denarja, se je občina obrnila znova na cesarico s prošnjo za 12.000 forintov posojila. Dobili so jo pod pogojem, da jo z obrestmi

mesto svobode so mu nadeli najtežji jarem, ki ga je kdaj nosil in namesto poštenega življenja so mu urezali najtrpkejši kruh.

Danes vstajamo znova. In zdaj, po tridesetih letih je Cankarjev govor v Trstu za nas še pomembnejši, saj moramo gledati, kako poganja sad semena, ki ga je sejal v Trstu internacionalizem, od Cankarja obsojeni in kako ravno isti internacionalizem ruši ono narodno enotnost in edinstvo, zaradi katere je Cankar govoril tržaškim Slovincem.

Zato nam Cankarjev govor v Trstu danes ni več literarni spomenik. Oporoka je, ki nam jo je zapustil nekaj mesecev pred smrtjo in ki jasno osvetljuje pot, po kateri moramo hoditi.

»Zdaj je vrsta ena, je prapor en sam!« To bo naše geslo, okrog katerega se bodo združili vsi Slovenci in se dvignili iz močvirja zablod skupnosti in posameznikov in ne reakcije, kot bi radi vedeli Cankarjevi lažničastilci. In ko bodo združene vse sile našega naroda v Trstu, ko ne bo več strahopetcev, ki bi se bali za mrvico svojih strankarskih in svetovnonazorskih načel, takrat bo res vstal naš novi in lepi dom in nanj bomo zapisali, svesti si, da smo izpolnili Cankarjevo oporo:

»Iz ponižanja, iz hlapčevstva, iz sramote in bede se je dvignil naš narod v novo, svetlo življenje, reden član v družini narodov, očiščenih in pomlajenih.«

Črtomir Bogomiljin

vred vrnejo v teku 15. let, kar se je tudi zgodilo. Leta 1756 je bila cerkev dograjena in izdelan prvi statut cerkvene občine. Medtem pa se je število Srbov povečalo tako, da je nastala potreba po srbskem duhovniku, kajti dotlej je vršil vse cerkvene obrede le grški duhovnik. Na ta način je prišlo do neljubih sporov med Grki in Srbi, ki so se končali šele leta 1781. Tega leta so namreč prečitali v cerkvi cesarski odlok, da naj se vrši poslednja služba božja menja se v grškem in srbskem jeziku. Ker pa to ni bilo po volji Grkom, so ti zapustili cerkev in s cesarskim dovoljenjem postavili svojo cerkev Sv. Nikolaja ob obali. Cerkevna občina Sv. Spiridijona jim je izplačala 20.000 forintov pripadajočega jim deleža in Grki so se odpovedali vsem pravicam do srbske pravoslavne cerkve in njenega imetja. Tako sta se obe narodnosti ločili.

Leta 1793 so Srbi izdelali nov cerkveni statut, ki je še danes v veljavi, cerkev pa se je ob podpori svojih vernikov vedno bolj krepila in kmalu pričela pomagati tudi drugim Srbov izven Trsta, zlasti pa v dobi Napoleonovskih vojsk, ko je precej njenih članov obubožalo zaradi gospodarskih kriz. Dosijete Obradovič jo je trikrat obiskal, Vuk Karadžić je celo prošil za mesto učitelja na šoli, ki je kot prva slovenska šola v Trstu bila odprta po zaslugi srbske pravoslavne

občine leta 1792.

L. 1831 se je pričelo zidanje nove cerkve, kajti temelji stare so bili slabi in so zvoniki pričeli pokati. Ojačili so temelje in na njih postavili novo cerkev, ki stoji še danes in je bila dokončana in posvečena leta 1869. Vse stroške so krili verniki.

Vzporedno z razvojem Trsta se je začela tudi cerkev in je šela leta 1914. 1850 članov. V dobi fašizma pa se je pričelo odseljevanje, dotok Srbov je ponehal in zato je število članov močno padlo.

Upamo pa in želimo, da se srbska pravoslavna cerkev kot ena najstarejših slovanskih institucij v Trstu zopet dvigne do nekdanje veličine in tako znova pokaže vsem kaj zmore tudi malo število zavednih in trdnih ljudi. Na mnoga leta!

B. Čokelj

KNJIGE

PREJELI SMO: *Dessimir Tochtich, Totalitarisme et Droits de l'homme* (Tito et la liberté; le regime actuel en Yougoslavie devant la Cour pour la protection des droits de l'homme). — Préface de *Gregore Gafenco*. — Paris 1948, str. 156.

»Pastirček«, otroški list, št. 4, januar 1949. — List izhaja vsak mesec. — Naročnina za vse leto 180 lir. — Uredništvo in uprava: Gorica, ulica Don Bosco 3.

»Tržaška bibliografija«

Tržaška bibliografska informativna revija. Izdaja Narodna in študijska knjižnica v Trstu. — Leto I., štev. 1. (od maja 1945 do septembra 1947). — Trst 1948, str. 32. — Naroča se pri upravi »Tržaške bibliografije« v Trstu, ul. Montečchi 6/III.

»Tržaška bibliografija« se nam predstavlja v čedni opremi in s skrbno pripravljeno vsebino. Uredništvo pravilno ugotavlja, da je Trst mesto brez posebnih knjižnih ali bibliografskih tradicij. Zato je bilo začetno zbiranje gradiva za revijo dokaj težavno in tu pa tam pomanjkljivo. Revija vsebuje bibliografijo tiskov, knjig in periodičnih publikacij izdanih ali založenih na Tržaškem ozemlju (deloma tudi na ozemlju bivše cone A) od 1. maja 1945 do 30. septembra 1947.

Prvi in drugi del navajata v omenjenem razdobju na Tržaškem ozemlju tiskana ali izdana leposlovna dela, splošna dela in razno ter periodične publikacije v obeh jezikih tržaškega prebivalstva. Tretji del navaja na Tržaškem ozemlju tiskana ali izdana dela v raznih jezikih. Četrti del pa razna dela v zvezi s Trstom in Juljsko krajino.

Podvig »Tržaške bibliografije« je temeljit in hvale vreden. Prispeval bo mnogo h globljemu poznavanju kulturnih prilik v Trstu in s tem k zgraevanju tržaške knjižne tradicije.

»Pošteno plačujemo davke in redno dvigamo koruzo v zadrugi«, je drhte odgovorila.

»Davki in koruza, to še ni dovolj. Vse polno ničvredne božje navlake imaš, a Malikove slike ne vidim nikjer. Kje je? Pod streho za mušji pašnik!«

»Ne, tovariš, to ne poznamo tega Malika in pri nas obešamo samo slike sorodnikov. Vidiš, ta sin je umrl v internaciji, ta je pal v gorah za svobodo, tega ste ubili lani...«

»Mošči! Ne veš kdo je Malik?«

»Ne. Povej!«

»Največji poštenjak!«

»Ali!«

»Največji junak!«

»Lepo.«

»Ni boga razen njega!«

»Nisem vedela.«

»On je največji borec za do-

brobit in srečo človeštva!«

Gospodarstvo

Vojna škoda

Vojna škoda se deli v škodo na nepremičnem in premičnem premoženju.

Vsa vojna škoda nastala na STO gre na breme Italije.

Vojna škoda na nepremičninah se deli v škodo na poslopijih in v škodo na zemljiščih.

Škoda na premičninah se deli v škodo: 1) na pohištvo, obleki in živežu; 2) na industrijskih in trgovskih premičninah in blagu; 3) na živini, vozovih in drugi kmečki posodi in orodju.

Glede škode na poslopijih je ZVU razlikovala med mesti in vasi. Ona je s širokopotezno izjemno akcijo zgradila porušene vasi na ozemlju, ki je bilo pod njeno upravo. Je res, da so take gradnje imele svoje hibe in nedostatke, ali kmetško prebivalstvo je prišlo do svojih hiš in gospodarskih poslopij mnogo prej, kot bodo prišli prizadeti po drugih krajih, ki niso bili pod ZVU, in to brezplačno.

V mestih je ZVU pričela tudi s obnovo porušjenih in poškodovanih poslopij. Ali ona prispeva za mestna poslopja le polovico odškodnine brezplačno in drugo polovico mora prispevati lastnik sam.

Po naših vaseh so ostale nekatere hiše nepopravljene. So pa to hiše ljudi, ki niso hoteli, da bi jim zavezniški poslopje popravili. Sem pa nikakor ne spada onih sedem hiš v Mavhinhah, ki so ostale nepopravljene, ker je bilo delo prekinjeno s 15. sept. 1947. Vse te hiše bodo morale počakati na redno likvidacijo vojne škode in na odškodnino.

Glede premičnin bodi naglašeno, da je finančna intendantura v Trstu kot za redno likvidacijo vojne škode pristojno oblastvo izplačala do sedaj predumje v nujnih primerih samo za pohištvo, obleko, perilo in hrano. Po naših vaseh so dobili odškodovani lastniki iz tega naslova od 15 do 100 tisoč lir predumja.

Vsa ostala škoda na nepremičninah in na premičninah, še ni bila likvidirana in izplačana. Gre tu v prvi vrsti za škodo na živini, poljedelskem orodju in posodi. Ta škoda je zelo občutna za dela kmetško prebivalstvo. Dokler se ta ne bo odmerila in izplačala, ne bo moglo prizadeto kmetško prebivalstvo vzpostaviti ravnovesja v svojem gospodarstvu, ker mu manjka vendar glavni činitelj pri obdelovanju in izkoriščanju zemlje ter pri kmetškem gospodarstvu sploh: to je živina.

Naše kmetško prebivalstvo obrača pozornost ZVU na ogromno škodo, ki jo še vedno trpi kraški kmet vsled neizplačane odškodnine za živino, brez katere ne more vzpostaviti ravnovesja na svoji kmetiji.

Provizorij ZVU utegne trajati na STO še leta in leta, zato je nemogoče odlašati z izplačilom odškodnine do prihoda guvernerja. Vsaj najnujnejše odškodnine naj bi se takoj izplačale in sem spada odškodnina za živino, za kmečko orodje in posodo.

B. M.

Krjavelj reže hudiča

Krjavlju so je zagabilo. Videl je, da Malikova oblast vztraja le ob podpori krvavega zatiranja v imenu Satanovega evangelija. Videl je Malika in njegove pajdane v najrazkošnejših oblekah, narod in ljudstvo pa sta hodila bosa in razcapana; slišal je Malikove zastavonoše, kako so peli in rajali, narod in ljudstvo pa sta jokala grenke solze ponižanih in zatiranih in prosila odrešenja, pa naj bi prišlo od koder koli. In sklenil je, da bo svojemu narodu pomagal, zakaj v tisti uri, ko je urezal Malika ob Blejskem jezeru, je videl, kaj more storiti in kaj mora.

Zato je spet vzel popotno palico v roke in odromal po sloven-

ski zemlji. Kam?

V Ljubljano ni hotel, kajti videl je, kako Satan uničuje njeno poštenje in čast. V gozdove? Tam bi naletel na divje lovce in obupance, ki so iskali novih potov. Pa se mu je posvetilo: »Med svoje pojdem, med kmete in z njimi bom rezal hudiča, počasi, čisto počasi, na majhne kosčke, toda zrezal ga bom. Bog mi bo dal moči in duh pradedov me bo vodil!«

Šel je po zagorskih klancih in prišel na samotno kmetijo. Potrkal je, pozdravil po stari poštini slovenski navadi z Bogom in pošteno mislijo v srcu in povedal kdo in kaj je. Gospodinja ga je peljala v sobo, posadila za mizo

in mu ponudila koruznih žgancev. »Vidiš Krjavelj, mu je rekla, »tote ti lahko dam, kajti pri nas živimo na koruzi.«

»Na koruzi?« je vprašal in senca greha je vstala pred njim. »Kaj je Malik vse božje služabnike preganjal, da ni nikogar, ki bi vam požegnal in blagoslovil zvezo in jo utrdil pred Bogom?«

»Nisi me razumel«, je smehljal je odvrnil. »Koruzi nam je edina hrana!« je prišla in sedla za mizo. Krjavelj pa se je lotil žganca in obžaloval, da ni mogel s to koruzno rečjo urezati hudiča, zakaj njegov sklep je bil trden. Razmišljal je in jedel, ko je nenadoma nekdo močno potkal na vagasta vrata. Nekdo je vstopil. Krjavlj je običal žganec v grlu in žlica mu je padla v skledo, kajti na vratih je stal pogubljeni angel, Satanov služabnik.

»Kaj hočeš?« ga je vprašala gospodinja in narahlo pobledele. Angel se je nezaupno ozrl po sobi, pogledal pod črveni in okasjeni strop in vprašal:

»Kdo je ta človek? Ima izkaznico?«

Krjavelj se je opogumil in dejal:

»Eh, Krjavelj sem, z Dolenjskega doma, pa takole romam po slovenski zemlji.«

»Postopače, je zarjul stražnik, da je postalo Krjavlju pri srcu kot takrat na barki. »Z mano pojdeš, da vidimo, kdo si. Pridi!« In je stopil pred Krjavlja, ga prijel za vrat in hotel poriniti iz sobe, ko se je nenadoma premislil in se obrnil proti gospodinjici.

»Ni čuda, da gostiš take sumljive postopače. Vidi se, da ste tuji plačanci!«

»Pošteno plačujemo davke in redno dvigamo koruzo v zadrugi«, je drhte odgovorila.

»Davki in koruza, to še ni dovolj. Vse polno ničvredne božje navlake imaš, a Malikove slike ne vidim nikjer. Kje je? Pod streho za mušji pašnik!«

»Ne, tovariš, to ne poznamo tega Malika in pri nas obešamo samo slike sorodnikov. Vidiš, ta sin je umrl v internaciji, ta je pal v gorah za svobodo, tega ste ubili lani...«

»Mošči! Ne veš kdo je Malik?«

»Ne. Povej!«

»Največji poštenjak!«

»Ali!«

»Največji junak!«

»Lepo.«

»Ni boga razen njega!«

»Nisem vedela.«

»On je največji borec za do-

brobit in srečo človeštva!«

»Ne verjamej, res, tega ne morem verjeti!«

»Zakaj?«

»Ker če je res to, kar praviš, zakaj pa ne požene Satana in njegovih pogubljenih angeljev iz naše vasi?«

»On je naš vodja.«

»A, če je tako, potem ga gotovo obešim!«

»Glej, da storiš to do jutri, ji je resno zabičilo in odšel s Krjavljem. Odsla sta v temno deževno noč in le njuni koraki so odmevali v temi in sekali enakomerni šum dežja. Gospodinja pa se je v grozi križala na pragu: »In reši nas hudega...«

In dež ji je rosil na glavo in se stapljal z njenimi solzami v velike motne kaplje, ki so padale v razmočeno, blatno prst.

Slike iz tržaške okolice

Veliki Repen

Redko kdaj se kdo oglasi iz našega kota. Zelo smo blizu vsakega mesta, pa vendar tako daleč. Tržačani poznajo in obiskujejo Col in Tabor s prijazno cerkvico, ki se s kamenite skale razdvojen ozira daleč po Krasu, le redki izletniki pa zaidejo v Veliki Repen. Od zdaj naprej bo pa verjetno drugače, ko nas bo nova, lepa in široka cesta povezala z Opčinami. Nobenemu Tržačanu, posebno pa Slovencu, gotovo ne bo žal kratkega izleta v praznino Repen.

Repen je najmanjša občina na Svobodnega tržaškega ozemlja, saj šteje komaj 440 prebivalcev, od kar nas je nova meja presekala na dvoje. Živimo v štirih naseljih, od katerih je največje Veliki Repen. Ostale vasice so Tabor, Col in Fernetiči. Preživljamo se s kmetijstvom, z delom po kamnolomih in z drugim priložnostnim delom. Mnogo vaščanov dela zdaj pri razširjenju ceste iz vasi proti Opčinam. Prej je večino vaščanov zaposlila gradnja novega vodovoda, ki je poleg zdrave pitne vode, prinesel v vas tudi lepe tisočake. Javna dela ne prinašajo le začasne zaposlitve, ampak tudi trajne koristi. Ko bodo prenehala dela pri cesti, bi bilo prav, ako bi se oblastva pozanimala za pogozdovanje dela. Pogozditi bi bilo treba predvsem golčave proti Opčinam, kar bi spremenilo pusto sliko pokrajine ob cesti, obenem pa zaposlilo domače delavstvo. Vina pridelujemo bolj malo. Večje zanimanje je za živinorejo, posebno za rejo krav-mlekarije. Zdj redimo kakih dvesto glav živine, kar bi se pa dalo znatno povečati.

Po vojni se ni prišlo do prave obnove prosvetnega delovanja. To je pripisati predvsem pomanjkanju sposobnega prevodnika, ki bi obudil staro zanimanje za društveno delo, posebno za petje. Učiteljstvo se za to premalo briga. Mladina postopa v prostem času po vasi, ker nima razvedrila v prosvetnem delu. Stari pevci so pa še vedno z veseljem spominjajo nekdanjega društva, ko so z domačim pevskim zborom uspešno nastopili doma in v bližnjih krajih. V Velikem Repnu smo namreč že pred več kot pedesetimi leti ustanovili bralno in pevsko društvo »Dome«, ki ga je med obema vojnama zatrl fašizem. Društvo je imelo tudi precej številno knjižnico.

Ker mi je pri srcu — kakor mnogim starim članom društva — napredek in vzgoja naše mladine, bi bilo prav, da bi spet oživel društveno delovanje v vasi. Novo društvo naj bi gojilo poleg lepega umetnega in narodnega tudi cerkvenega petja. Obnovilo naj bi dramatski odsek, knjižnico in čitalnico. Mladina ima dobro voljo in veselje do kulturnega dela, pa tudi stari pevci bi se spet oglašili in pomagali, ko bi videli, da gre za narodno stvar. Zdravniki se moramo iz dvajsetletne otopenosti stiti. Sedanje mrtvilo je prava sramota in nazadnjaštvo. Naši predniki so pred petdesetimi leti imeli več smisla in dobre volje za narodno delo kakor jo imamo zdaj mi. To mrtvilo mora prenehati, ker je že skrajni čas. Veliki Repen mora spet postati to, kar je bil v preteklosti: narodno zaveden in napreden!

Dolina

Tudi pri nas se rdeči tovariši med seboj zmerjajo kot razposajeni paglavci. Izpodnašajo si stolčke, se trkajo na svoja rdeča rebra in vrtijo obrabljeno lajno svojega razpaljenega napuha. Lahko verne bi mislil, da gre tu za neke visoke nauke, za življenjska vprašanja, za biti ali ne biti... Pa so stvari bolj enostavne. Ločitev med vidalijevci in babičevci je v

glavem materialne nature: gre za sklade in jasli. Vidalijevci so zavohali, da se baraka preko meje maje in trese, da je Tito mošnje zavezal in da ne bo delil ne vil, ne zemljišč, ne masnih plač, niti oblastnih služb. Pa so mu pokazali figo. Jugoslavijo so že ogusili do same srance; kaj naj da 15 milijonov beračev? Tristo tisoč rdečih buržujev, pa nima smisla za štednjo, ker itak ve, da se veselica bliža koncu.

Tako so razmislili naši rdeči spekulant in se zapisali Vidaliju. Tu je še cela Italija — zato so vidalijevci tudi za priključitev — tu bo na tisoče lepo opremljenih vil in podobnih dobrot; tu je še sklada polna in jasli nabasane. Izbra pač ni težka. Tisti majhen košček narodne zavednosti, ki ti ga je pustila fratelanca, lahko za majhen denar prepusti italijanskemu internacionalizmu. Tako lahko poslušaš po Dolini, Boljuncu, Borštu in Ricmanjih »internacionalne italijanske« popovke, kakor jih v tako obilnih porcijah nisi poslušal niti pod fašisti. Pa tudi drugi »junaški podvigi« nas pogostoma spominjajo mussolinijanskih kazenskih pohodov. Sicer pa veste vsi zelo dobro, da ni nobene razlike med fašisti in komunisti, posebno pri nas, kjer je črne srance nosilo mnogo tistih, ki nosijo danes vidalijevsko ali pa babičevsko. Najbolj goreči so mlečozobi irkolini, nekdanji avangardisti in balilčki.

Drugače pa je trezno ljudstvo že zdavnaj spregledalo in je v naši občini najmanj 75% ljudi v srehi proti rdečkarjem. Priznamo, da ima pri nas strah še vedno prav dobro letino, tolaži pa nas resnica, da smo bili s tem

božjim blagoslovom obilo obdarovani tudi še pred petimi leti, vse dokler ni fašizem do fundamenta poginil. Tako bo tudi sedaj na spomlad pričel strah verjetno hitro kopneti in bomo v našem kotu spet taki, kakor so bili naši zavedni predniki pred 30 leti. Kri ni voda! Odnoslo je fašiste, odnaša babičevce, odneslo bo tudi vidalijevce. Mi pa bomo ostali taki, kakršni so bili tisti, ki so gradili Narodni dom, Ciril Metodove šole, narodna društva, slovenske zadruge (ne sovhoze in kolhoze), svobodni in demokratični Slovenci, gospodarji na lastni zemlji, pokorni sami sebi in svoji narodni skupnosti, ne pa hlapci rimske volkulje ali moskovskega medveda! To naj si zapomnijo vidalijevci in babičevci, v kolikor jim to dovoljujejo z rdečo pajčevino zamotani možgani in plačani agipropovci.

»Demokracija« prihaja k nam po ovinkih, ker se naši rdeči čerini kar tresejo pred njo. Pa tudi te »ljudske volje« bo kmalu konec in rdeči čerini bodo zginiti v mišje luknje, odkoder so se vzeli. Tam v Trstu ste razvili zastavo svobode in demokracije. Rdeča volkulja in rdeči medved bevska, kakor bevska njun sorodnik, kužek, v luno, ali čestiljeva zastava naših dedov vstaja in se dviga tudi že v našem kotu. Trepetajo pred njo nekateri sinovi in hčere slovenskih staršev, tisti sinovi, ki so jo oskrnili in omadeževali. Zmagala bo tako, kakor je zmagovala, ko ni bilo ne dučejev, ne firerjev, ne Vidalijev, ne Babičev; ne fratelance in ne Judeževih grošev! Takrat bo pokopan tudi strah, edina sila rdečih apostolov. V ljudski govorici bo ostala samo še psovka, priključna take vrednosti, kakršna ima danes beseda »fašisti«. Ta čas je bližje, kakor si nekateri želijo.

Vesti s Tržaškega

Slov. dobrodelno društvo v Trstu

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu, je vzrastlo letos iz potrebe. Veliko število siromašnih je vojna postavila v bedo. Povojne razmere v našem mestu so sicer boljše, kot v marsikaterem drugem mestu v Evropi, toda še zdaleka niso takšne, da bi zadostile vse naše siromake.

Društvo je pričelo delovati brez podpore in se ima zahvaliti samo Slovenski demokratični zvezi, da ima danes svojo pisarno in da lahko prireja dobrodelne prireditve.

Toda poziv na slovensko javnost v Trstu in na tržaškem ozemlju, naj prispeva po svoji zmoglosti je dosegel usmiljena srca. Slovensko dobrodelno društvo je nabralo ob raznih prilikah že precejšnje zneske in precej blaga od Zaveznške vojaške uprave in od Okrožnega predstvedstva. Priznanje je bilo tudi objavljeno v Zakonskem listu ZVU za Svobodno tržaško ozemlje.

Odbor je letošnje leto osredotočil svoje delo na najmlajše, čeprav so tudi mnogi odrasli siromaki in brezdomci uspešno potrkali na društvena vrata.

Poleg vsakdanjega dela je Slovensko dobrodelno društvo priredilo letos še »Miklavževanje« in »Slovensko božičnico«.

V načrtu društva je, da bo prišlo vsako leto ti dve prireditvi.

Na letošnjem »Miklavževanju« je bilo obdarjenih poleg 170 šolarjev tudi 50 drugih otrok ali pa odraslih. Paketi, ki so jih otroci prejeli, so bili izdatni, ker so poleg sladkarij in sadja prejeli vsi šolske potrebščine od zvezkov do barvne ter nekaj oblačil.

Tudi pri »Slovenski božičnici« so bili otroci, katerih je bilo precej, na enak način obdarovani. Božičnico je društvo priredilo 28. decembra ob 14. uri. Spored božičnice je bil zelo pester. Nastopil je otroški zbor, osnovne ljudske šole iz Svetega Jakoba v Trstu pod vodstvom gospodične

Polakove. Med vsako božično pesmijo, katerih je bilo šest, so otroci izvajali deklamacije in recitacije. Na koncu sporeda je bila otroška božična igrice »Jezušček in pastirčiki«. Jezušček, ki je v igrice nastopil, je za zaključek obdaroval vse prisotne otroke.

Za novo leto pripravila Slovensko dobrodelno društvo darila za siromašne otroke, ki ob teh prilikah še niso ničesar dobili. Predvsem bodo prišli v postev otroci brezdomcev, ki so prisiljeni nastopiti žalostno pot v tujino.

Vse prispevke je društvo nabralo med našimi dobrotniki. Društvo pa je v ta namen priredilo tudi »Miklavžev večer« za odrasle, ki je zelo dobro uspel zaradi pestrega sporeda in predvsem zaradi izredno posrečenega nastopa Miklavža in Lucijerja.

Slovenska javnost pozdravlja veliko aktivnost Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu. Odbor in vse sodelavke uživajo vse zaupanje, ki je potrebno pri tako važni ustanovi. Demokratiški Slovenci v Trstu bodo tudi v novem letu 1949 podprli dobrodelne aktivnosti, ki jih bo odbor organiziral. Odbornikom pa gre vsa naša pohvala.

Trst

Zaveznško sodišče je z ostro sodbo obsodilo skupino Vidalijevih italokomunistov, ki so s preizkušeni »skvadrstičnimi« metodami motili red in mir ter razbili shod Babičevih pristašev v Lonjeru. To ti je bila res fratelanca med njimi, kajne? Čudimo se samo »Lavoratore«-ju, ki hinavsko toži nad postopanjem zapadnih zaveznikov, češ da so njihov tabor najprej razbili, da bi mogli uspešno udariti po obeh lačnih skupinah. Ali so italokomunisti upali, da pridejo na prestol, ko so se smejali ob silni zmedbi, ki je zavladala med Babičevci? Sedaj ste na vrsti vi, italokomunisti tako bo Trst očiščen komunistov, in konec bo žalostnega poglavlja naše notranje politike.

Ricmanje

Naše prebivalstvo se je razveselilo ob vesti, da bo consko predsedništvo skoro dovolilo naši dolinski občini prirejanje živinskih sejmov vsako tretjo sredo v mescu začeti s februarjem. Odkar se niso vršili več sejmi v Bazovici, Hrepeljah, Sežani in Divači je bil naš kmetovalec brez pravega merila za presojo igre cen na domačem živinskem trgu in zaradi tega mnogokrat izpostavljen zlorabam s strani brezvestnih prekupčevalcev. Z novo razmejitvijo je naš kmetovalec izgubil tudi možnost, da bi svojo živino prodajal na oddaljenejših sejmiščih. Zato smo svojem županu zelo hvaležni za velik uspeh, ki bo koristil tudi soslednim občinam. Redno prirejanje živinskih sejmov bo imelo za posledico, da se bomo morali živahneje zanimati za umno živinorejo v našem okolišču, kar bo zopet močno pospešilo dvig na-

Vesti z Goriškega

Mladinska akademija

Ze sedaj vas opozarjamo, da se udeležite prve prireditve »Slovenskega akademskega kluba v Gorici«, ki se bo vršila dne 16. t. m. ob 10h dopoldne v dvorani »Vittoria« na Travniku.

Pokrajinski upravni odbor

Goriški prefekt je s svojim dekretom imenoval pokrajinski upravni odbor. Za predsednika je imenovan odvetnik g. dr. Angelo Culot, kateremu k imenovanju iskreno čestitamo.

Za namestnika člana odbornika je imenovan tudi Slovenec g. Andrej Abuja, znani goriški trgovec z vinom, ki je pod in do izvolitev novega sveta, bil član goriškega občinskega sveta in je pri zadnjih občinskih volitvah v Gorici kandidiral na naši listi. Gospodu Andreju Abuji tudi prav iskreno čestitamo k imenovanju na to važno mesto, kjer bo dobro zastopal in zagovarjal koristi pokrajine in tudi slovenske manjšine. Le žal nam je, da se moramo Slovenci zadovoljevati samo z namestnikom. Ali nimamo mi pravice do rednega odbornika pri javni upravi, ali so naši davki in naše pravice in koristi manj vredne kot tiste od drugih državljanov. Lepe besede in polne koše obljub slišimo vselej, kadar se pritožujemo, upoštevanja pa nobenega, ko je prilika, da se oblasti pokažejo nepristranske.

Volivni imenik

Na županstvih vseh občin so izpostavljeni volivni imeniki. Pogledajte vsi prizadeti, ali so vas pomotoma odnosno namenoma izpustili in vam tako kratili volilno pravico. Če vas niso vpisali, zlasti v Gorici, vložite do 15. t. m. pritožbo na okrajno volilno komisijo in zahtevajte vpis. Zlasti priporočamo, da vložijo pritožbo vsi begunci, ki so optirali in jih niso vpisali. Vpis naj begunci zahtevajo na podlagi določila člena 51 zakona od 7. 10. 1947 n. 1058.

ZA »ALOJZJEVIŠČE«

Za »Slov. Alojzjevišče«, ki skrbi za skoro 40 slovenskih dijakov in le težko krnje svoje izdatke, ker je med gojenci več takih, za katere starši ne morejo plačevati celotne vzdrževalnine, so poslali plemeniti dobrotniki iz Doberdoba 6 vreč krompirja, iz Standreža 5 vreč, s Peči 3 vreče, iz Rupe 2 vreč in iz Steverjana 276 kg krompirja, 34 kg koruzne moke, 10,80 kg pšenice, 19,50 kg testenin, 25 kg fižola, 5,50 kg suhega sadja, 1 kg masti, 8 l vina.

Vsem dobrotnikom: Bog vam povrni in dodeli srečno, blago, slovljeno novo leto!

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

šega zanemarijenega kmetijskega gospodarstva.

Upamo, da bodo v naši občini kmalu nastala razna gospodarska društva, ki bodo med nami širila sodobnejše poglede na kmetijstvo in živinorejo, saj med nami ne primanjkuje nadarjenih kmetovalcev, ki nam bodo radi pomagali s svojimi bogatimi izkušnjami v tem pogledu.

Mavhinje

Za božič je umrla v naši vasi dobra in pridna gospodinja gospa Katarina Pernarič. Umrla je v visoki starosti 77 let, kmalu za njo pa je umrl tudi njen mož, stara 89 letna korenina, katerega smo pokopali za novo leto. Bil je star narodnjak in je že kot 18 letni mladenič sodeloval pri mavhinski godbi. Bil je pošten, kremenit in značajan mož in dober pevec v bivših mavhinskih družstvih. Naj jima sveti večna luč!

Za »Slovensko sirotišče«:

G. Josipina Pavli v počastitev spomina g. dr. Ignacija Kotnika, notarja v p. 1.000; N. N. 20; g. Al. Simčič, uradnik 500; brata »žepuca« 720; mesto cvetja na grob za god pokojnega Viktorja Bregarja pošilja brat Peter in Marija 500; N. N. (uradnik iz Pevme) 500; mirodilnica »Diana« v Raštelu za novo leto razno v vrednosti 1252 L. in zavoj slaščic: Justina Milost 200; N. N. 60 L.

Slovensko sirotišče v Gorici vošči vsemu našemu narodu prav srečno, zdravo in milosti polno novo leto 1949!

Iz Slovenije

Kmetijstvo

Iz komunistične »Nove Gorice«, od 24. t. m., ki izhaja v Solkanu, posnemamo sledeče vesti:

Na četrtem zasedanju Okrajne skupščine v Solkanu je tajnik okrajnega komunističnega komiteja povedal, da je »oblast nutila premalo podpore malemu in srednjemu kmetu na vasi ter v dostih primerih ni šla tisto revolucionarno pot, ki jo zahtuje Komunistična partija«.

Število poverjeništev pri Okrajnem odboru so dvignili od 9 na 13. Postavili so namreč novo poverjeništev za gradnje, za lokalni promet in za zdravstvo, ki so ga ločili od socialnega skrbstva. Okrajni aparat bo štel okrog 230 nameščenec. Ustanovili bodo enotedenske tečaje za predsednike in važnejše referente krajevnih ljudskih odborov. Plan investicij za kapitalno izgradnjo, in razne nabave je znašal za minulo leto 13.105.000 dinarjev, vrednost izvršenih del pa znaša po investicijskem planu 13.513.000 din. Med ta dela spada tudi zgraditev tovarne eteričnega olja v Trnovem. Za gradnjo cest je bilo na razpolago 4.600.000 dinarjev, izvršena dela pa dosežejo vrednost 7.468.000 dinarjev. V Lokavcih so izkopali kapnice, katerih vrednost znaša pri izvršenem delu 297.000 din. Za obnovitev porušenišol so potrosili 1.675.000 din. Investicije republike, to je države Slovenije, znašajo v goriškem okraju 46.938.000 din, in sicer za nova stanovanja v Novi Gorici, za večje komunalne naprave in popravilo upravnih poslopj. Investicije za obnovo podeželja v znesku 44.271.000 din bodo do konca leta vse izrpane. »Okrajna mehanična delavnica« — trdi Nova Gorica — »je pri vplivanju pekarniških strojev preselila plan za 6%. Tovarna poljedelskega orodja v Batujah je svoj plan za letošnje dosegla in okrajna upnecna v Mirnu je svoj plan preselila za 67,7%, medtem ko je podjetje za cementne izdelke doseglo svoj plan šele za 44%, in to zaradi »zamude pri dostavljanju surovin«. Tudi čev-

ljarska zadruga v Mirnu ni mogla izvršiti svojega plana v celoti zaradi »zamudnega dostavljanja surovin«. Okrajna usnjarsna v Mirnu pa je plan izpolnila že nad 90%. Vsa ostala podjetja so več ali manj svoj plan izvršila, niso pa bili doseženi večji uspehi, kar je tudi pripisati slabi kontroli nad izvrševanjem plana. Velike uspehe je doseglo električno podjetje, ki je v teku tega leta izvršilo napeljavo 13 km visoke napetosti in 1700 m nizke za 60 priključkov. Prihodnje leto bodo napeljali elektriko v Zagorje, Fobco, Bitež, Rayne, Zabrdo, Dragovico, Bate, Sveto, Podlešče, Lohke, Marcinje, Vrekonje, Muroviče, Podsobotin, Hudilog, Lokvico in Korito. V Brdih bodo elek. omrežje preuredili. Računajo, da bo vrednost teh del znašala 4.000.000 din.

V kmetijstvu so letos razdelili 1500 kv umetnega gnojila, v glavnem zaschnikom. S traktorjem so preorali 3000ha zemlje. »Da ti uspehi niso bili večji, so v glavnem krivi KLO, ki niso vodili prave evidence in kontrole in tudi niso sodelovali z brigadirji tako, da so se večkrat veliki kmetje, ki so nudili brigadirjem boljše pogoje glede prehrane, okoristili na račun malih«. Najboljše je uspela borba proti »koloradskemu hrošču«. Zaradi toče je »kraj utrpel veliko škodo in vlada je nakazala 2.000.000 din za pomoč najrevnejšim. Komisija za agrarno reformo je razdelila 3016 ha zemlje in 2043 ha že razdelila. Postavljenih bo v goriškem okraju okrog 40 kmetičko obdelovalnih zadrug (sovhozov). Na premovanjih živine v Cepovanu in na Cesti pri Ajdovščini so razdelili za 258 tisoč din nagrad, ki so jih odnesli premožnejši vinorejci, ker se ljudski odbori in zadruge premalo brigajo za male kmete. »Ker primanjkuje veterinarskega kadra, je poverjeništev organiziralo v Ajdovščini tečaj za tako zvane domače zdravnike — laike, ki bodo pomagali veterinarjem v posameznih predelih, predvsem v Brdih in Cepovanu«.

Glede trgovine in preskrbe je treba vsekakor razumeti in istovestno priznati, da je to najslabšeja točka našega okrajnega ljudskega odbora — vzdihuje »Nova Gorica«, in z njo se strinjamo tudi mi, ki vemo kako ljudstvo trpi zaradi komunistične nezmoglosti in krivdnosti. »Nova Gorica« seveda obljublja, da se bodo razmere v tem oziru dobile tako, da bo razdelitev dobrin izvedena bolj pravično po načelu »kdor skupnosti več da, naj od skupnosti več prejme«.

ČITAJTE »DEMOKRACIJO«

Ortopedik
NICOLA BECCHI
TORINO - Via Guastalla 12, 1° p.
specialist za odstranjevanje

K I L E
(brez operacije)

objavlja novo priznanje:

»Spoštovani g. N. BECCHI
V svojo dolžnost si štejem, da Vam sporočim svoje zadovoljstvo za posebno napravo, ki ste mi jo poslali in s katero sem v par mesecih zadržal skrotalno kilo, ki jo mnogo let z nobeno drugo napravo nisem mogel zdraviti
Prisrčno se Vam zahvaljujem
ZENATELLO ROMANO
Montecchia di Crosara (Verona)«

Ortopedik sprejema:
v Gorici: v sredo 12. januarja v hotelu »Pošta«.

Oglasti

Skoraj novo fisharmoniko »Settimio Soprani« prodam po ugodni ceni. Trst, via Fonderia 6/II Suni.

Za Uršičev tiskovni sklad

Za Uršičev tiskovni sklad darujeta gospoda prof. Filej Mirko in Trčon Ivan iz Mavhinj, prvi 1.000.— drugi pa 500.— lir.